

ИНОВАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

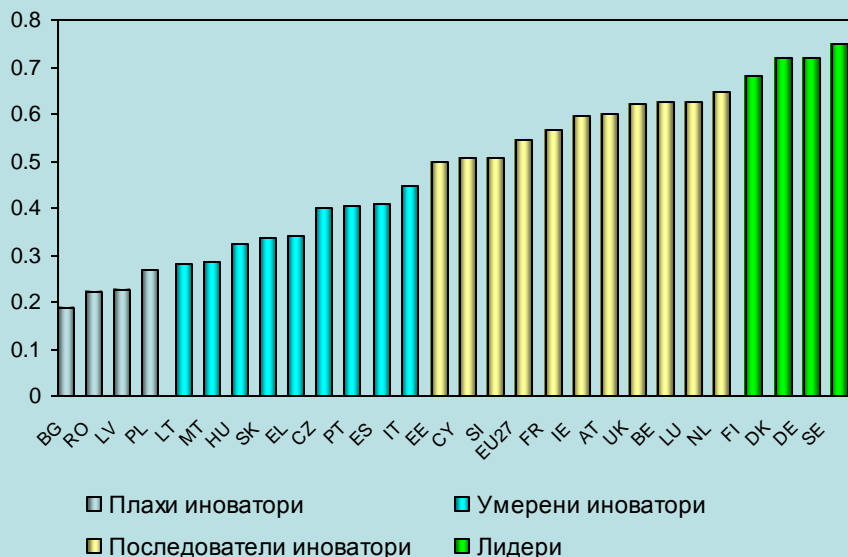
ЗА

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

2014 – 2020 г.

Състояние на иновационната система

- Според класацията на Иновационния съюз през 2012 г. **България е в групата на плахите иноватори** и заема последно място в ЕС27
- Според класацията на Глобалния иновационен индекс през 2012 г. **България заема 43 място в света** (пред Полша, Румъния и Гърция)

Оценки в международните класации

- Недостатъчно развита иновационна система, въпреки наличието на положителни резултати (*Доклад за глобалната конкурентоспособност 2012-2013 г.*)
- Небалансирана иновационна система (*Класация на Иновационния съюз 2013 г.*)
- По иновационна ефективност (съотношение между получен резултат и създадени условия за иновации) България заема 49 място в света и изпреварва 12 страни-членки на ЕС27, т.е. успява да извлече повече, и по-добър резултат, от сравнително по-неблагоприятните условия за иновационна дейност (*Класация на Глобалния иновационен индекс 2013 г.*)

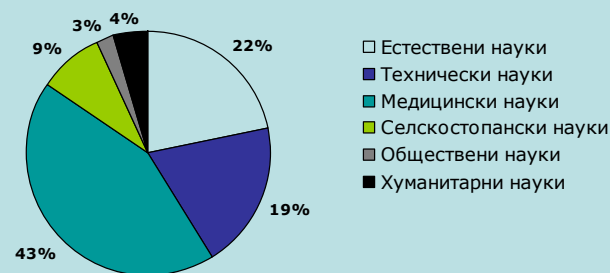

Състояние на разходите за научни изследвания и иновации

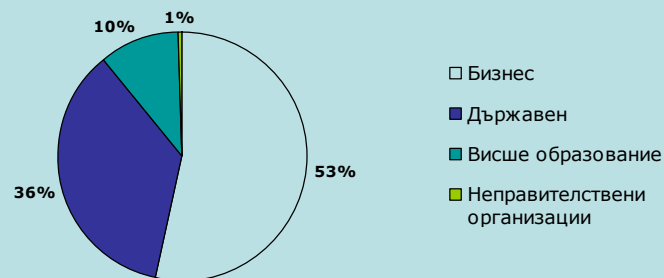
Разходи за НИРД

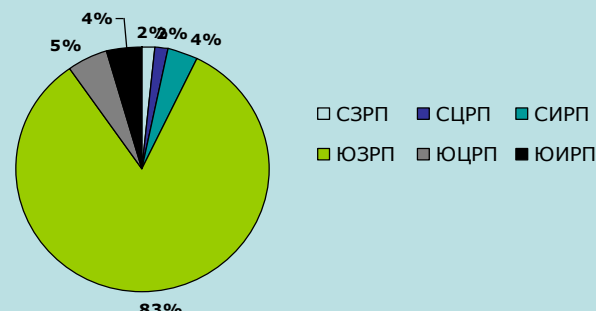
Разходи за НИРД по области на науката

Разходи за НИРД по сектори

Разходи за НИРД по райони за планиране

- Разходите за НИРД са все още **недостатъчни**
- Разходите за НИРД са съсредоточени преди всичко в сферата на **медицината и естествените науки (65%)**
- **Бизнесът** все повече оценява необходимостта от разходите за НИРД
- Разходите на НИРД на бизнеса са основно в **пререботващата промишленост (около 25%)**
- Разходите за **НИРД са разпределени изключително неравномерно** по райони за планиране – 83% са в Югозападен район

Състояние на водещите иновативни дейности*

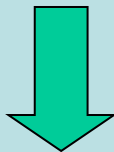
Откроява се специализацията в

1. Информационни технологии
2. Архитектурни и инженерни дейности

+

Разходи за НИРД в

1. Техническите науки
2. Издаване на програмни продукти
3. Производство на компютърна техника
4. Производство на уреди и апарати за измерване
5. Битова електроника
6. Оптични уреди и апарати
7. Далекосъобщителните дейности
8. Консултантската дейност в сферата на управлението и др.

**ИКТ и
Мехатроника**

1. Силна концентрация в Югозападен район (София)
2. Наличие на потенциал за регионална специализация

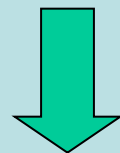
Откроява се специализацията в

1. Производство на лекарствени продукти

+

Разходи за НИРД в

1. Медицинските науки

Фармация

1. Силна концентрация в Югозападен район (София), с изключение на производството на пестициди – Южен централен район (Пловдив)
2. Наличие на потенциал за регионална специализация

Други

**Машиностроене, в т.ч.
електромобилостроене**

*Изхождайки от разбиренето, че иновациите са възможни във всички икономически дейности, ЕК е оценила и класирала всички икономически дейности според тяхната способност да генерират и усвояват иновации

Състояние на водещите иновативни дейности по райони за планиране

Състояние на иновативните дейности, генериращи максимална заетост по райони

ХВП и свързани с нея дейности

(търговия на едро и дребно, ресторанти и питейни заведения, производство на хлебни и тестени изделия)

1. Формира максимална заетост (над 200 хил.)
2. Сравнително добра регионална специализация
3. Наличие на потенциал за специализация във всички райони

Производство на облекло

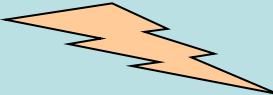
1. Около 100 хил. заети
2. Съсредоточено основно в Западна и Централна България
3. Комбинира се с водещи иновационни дейности от областта на дизайна
4. Наличие на потенциал за специализация във всички райони

Производство на мебели

1. Около 35 хил. заети
2. Комбинира се с водещи иновационни дейности от областта на дизайна
3. Наличие на регионална специализация
4. Висока степен на експортна ориентация
5. Наличие на критична маса за прилагане на клъстерна политика

Преобладава специализацията в нискоинновативните дейности, с изключение на архитектурните и инженерни дейности, и тези в областта на информационните технологии

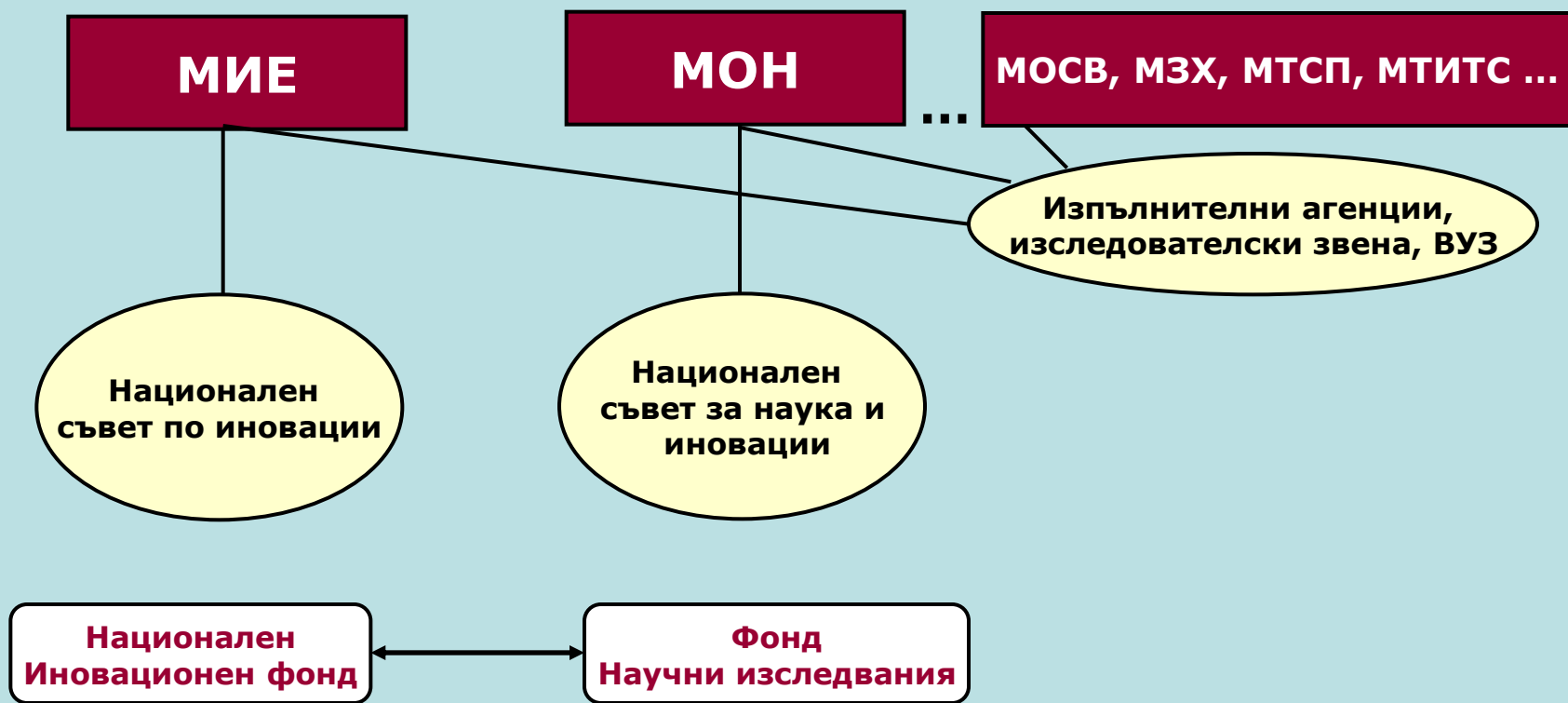

С намаляване на иновативността на икономическите дейности се увеличава специализацията в ниско иновативните дейности в Югозападен район, Южен централен и Източна България

Състояние на институционалната система

Хоризонтален модел

Предизвикателства пред интелигентен растеж

Иновационна система

- 1. Предприемачество**, свързване на научната и технологична база
- 2. Триъгълник на знанието**, разработване на пътна карта националната научна инфраструктура
- 3. Висше образование**, качество, ефективност и достоверност на резултатите
- 4. Права върху интелектуалната собственост**, липсва съгласуваност на законодателството с иновационната политика, тази за МСП, предприемачеството, науката и технологиите
- 5. Ефективно използване на Европейските рамкови програми**, инструмент за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности
- 6. Неубедително използване на европейски инструменти от МСП** - ЕВРИКА, ЕВРОСТАРС
- 7. Концентриране на МСП** в търговията на дребно, за сметка на интензивните на знания услуги и високотехнологични производства
- 8. МСП, прилагане на клъстерния подход** за повишаване конкурентоспособността и степента на интернационализация
- 9. Сътрудничество** между научните изследвания, формирането на човешки капитал и бизнеса
- 10. Необходимост от пренасочване на финансирането** към успешни университети и научни институти
- 11. Финансови инструменти** - Българска банка за развитие, Jeremie, ОП "Иновации и предприемачество"

Цифров растеж

1. Постигане на **значителен интелигентен, устойчив и приобщаващ цифров растеж**
2. Максимално използване на потенциала на **ИКТ**, особено **интернет**
3. **Електронно управление**

Интегриране и координиране на политиките

1. **Хоризонтално, вертикално и времево съгласуване**
2. Наличие на **обществен консенсус**, че научните изследвания и иновациите са пътят към икономическия растеж и споделеното благосъстояние

Предизвикателства пред устойчивия растеж

Екоинновации двигател на устойчивия растеж

1. **Недостиг** на ресурси
2. **Замърсяване** на въздуха, водата и почвата
3. **Климат** – повишаване на температурите, редуциране на валежите, чести екстремни метеорологични явления
4. **Управление на отпадъците** – разделно събиране, рециклиране, мотивация на населението
5. **Енергийна интензивност** – показателите за България са под средните за ЕС

Секторна специализация средство за интелигентна политика

1. **Мехатроника**
2. **Машиностроене**
3. **Електроника**
4. **Фармация**
5. **Хранително-вкусова промишленост**
6. **ИКТ в сферата на предприятията**
7. **Творчески индустрии**

Природен капитал източник за икономическо развитие

1. **Туризм** – съвременни инструменти за координация и управление, акцент върху регионалните приоритети
2. **Земеделие** – въздейства върху климата, въздуха, водата, почвата, биоразнообразието, от състоянието на които зависи неговата конкурентоспособност
3. **Климат** – повишаване на температурите, редуциране на валежите, чести екстремни метеорологични явления
4. **Горско стопанство** – изпълнява стопански и социални функции, има потенциал за развитие във връзка с качеството на дървения материал
5. **Енергийна интензивност** – показателите за България са под средните за ЕС

Силни страни

- ❑ **Макроикономическа стабилност и ниско данъчно облагане**
- ❑ **Стабилна и предвидима фискална политика**
- ❑ **Традиции във фундаменталните научни изследвания**
- ❑ **Наличие на висок дял завършили висше образование**
- ❑ **Висококвалифицирани изследователи в областта на физиката, химията, компютърните технологии и биотехнологиите**
- ❑ **Сравнително добре развита транспортна инфраструктура и логистични мрежи**
- ❑ **Добре развита електроразпределителна мрежа и добри връзки със съседни страни**
- ❑ **Достъп до пазарите на ЕС, традиционно присъствие на пазарите в Русия, ОНД и Близкия Изток**
- ❑ **Създаване на технологични карти за ключови приоритетни сектори**

Слаби страни

- ❑ **Задълбочаване на неблагоприятната демографска характеристика**
- ❑ **Остаряла образователна инфраструктура и намалено качество на образователната система**
- ❑ **Липса на добре изградена иновационна и изследователска инфраструктура**
- ❑ **Ниски доходи на населението**
- ❑ **Ниска производителност на труда**
- ❑ **Липса широколентов достъп до интернет в голяма част от страната**
- ❑ **Слаба атрактивност на научната кариера**
- ❑ **Ниско ниво на научно-приложни изследвания и иновационна интензивност**
- ❑ **Липса на ефективен механизъм за координация на управленските органи в областта на иновациите и научните изследвания**
- ❑ **Сериозни регионални дисбаланси в потенциала за иновации между столицата и останалите региони**
- ❑ **Слабо сътрудничество между бизнеса, университетите и научно изследователските организации**
- ❑ **Остаряло оборудване и технологии, които са причина за високи разходи на енергия и вода и пречка за производството на стоки с по-висока добавена стойност**
- ❑ **Неефективна образователна система и недостиг на квалифицирана работна сила**
- ❑ **Слабо развити механизми за защита на интелектуалната собственост, което пречи на създаването и комерсиализацията ѝ**

Възможности

- ❑ Ефективно усвояване на Европейски фондове
- ❑ Подобряване на ефективното разходване и преразпределяне на публични средства към дейности, които увеличават икономическия растеж
- ❑ Достъпът до пазарите на ЕС и традиционните пазари в Близкия Изток и ОНД е възможност за разширяване на пазара и пропорционално увеличение на износа на продукти с висока добавена стойност
- ❑ Растящото търсене на продукти с висока добавена стойност както на експортните, така и на вътрешните пазари
- ❑ Използване на средства от ЕС за поощряване на иновации, целеви научни изследвания, използване на иновативни, енерго-, ресурсоспестяващи технологии, технологична модернизация, иновативен маркетинг
- ❑ Привличане на ПЧИ във високо-технологични сектори на икономиката
- ❑ Активно присъствие на мултинационални компании в ИКТ сектора
- ❑ Стимулиране на публично-частното партньорство
- ❑ По-широко използване на административни електронни услуги
- ❑ Създаване и внедряване на ефективна система за мониторинг на изпълнението на оперативни програми
- ❑ Нова система за финансиране на научни изследвания
- ❑ Стимулиране на научната кариера и привличане на успешни учени и млади изследователи.

Заплахи

- ❑ Забавяне на икономическия растеж
- ❑ Увеличаваща се негативно демографска тенденция, която ще окаже влияние върху трудовия пазар и социалните системи
- ❑ Липса на добре квалифицирани професори, изследователи и медицински специалисти поради ниската привлекателност на тези професии
- ❑ Ограничения на достъпа до Европейски съфинансиране от ЕС на микро, маалки и средни предприятия поради ненужно усложнени процедури и бюрокрация
- ❑ Намаляване присъствието на Европейския пазар за български продукти, поради увеличаваща се конкуренция от трети страни

НАЦИОНАЛНА ЦЕЛ

Разходи за НИРД към 2020 г. - 1.5% от БВП

Необходимост от:

- Ускоряване на икономическия растеж (интелигентен, устойчив и приобщаващ) и повишаване на заетостта;
- Активизиране на иновационната дейност във всички сектори на икономиката и региони за планиране, балансиране на иновационната система.

**Разработване и прилагане на
Иновационна стратегия за
интелигентна специализация**

Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС)

ИСИС се разработва като част от европейската рамка за интелигентен и устойчив растеж и трябва да:

- очертае **визията**, стратегическите **цели** и **приоритети** на България през 2014-2020 г.
- идентифицира **спецификата** на иновационните процеси в секторите на икономиката
- ускори достигането на научните знания и добрите идеи до пазара чрез **конкретни политики**
- **ангажира правителството** – въвеждане на нови политики за повишаване на иновационния капацитет на страната и инвестициите в научни изследвания и иновации

Фокусът на стратегията

ВИЗИЯ

Към 2020 г. България е страна с:

- ~ ресурсоефективна, екологосъобразна индустрия
- ~ конкурентоспособна икономика
- ~ възможности за пълноценна професионална реализация на високо развит човешки капитал
- ~ балансирано развитие на регионите

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1

Повишаване конкурентоспособността на икономика чрез осигуряване на стимулираща среда за иновации и научни изследвания, създадени от човешки ресурс с по-специализирани и по-добри знания, при повсеместно използване на ИКТ

2

Ефективно използване на ресурсите при намаляване на въглеродните емисии и предотвратяване на загубите на биоразнообразие, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1

ПРИОРИТЕТИ

Управление на иновационните процеси - ефективно и координирано ①

Укрепване на иновационната система, чрез изграждане на съвременна иновационна и научна инфраструктура, повишаване на човешкия потенциал според нуждите на науката и индустрията и въвеждане на специфични финансови инструменти за подкрепа ②

Подкрепа на цифровия растеж и електронното управление ③

Повишаване конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на стимулираща среда за иновации и научни изследвания, създадени от човешки ресурс с по-специализирани и по-добри знания, при повсеместно използване на ИКТ

ПОДПРИОРИТЕТИ

Стимулиране на иновационната активност в предприятията ②.1

Стимулиране системата за научни изследвания, съобразно с нуждите на индустрията ②.2

Формиране на човешки капитал, съобразно нуждите на икономиката ②.3

Развитие на интероперативна и сигурна интернет среда, даваща гаранция че са налице наличието на атрактивно електронно съдържание и услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление, достъпни чрез високоскоростен и свръх високоскоростен интернет и наличието на необходимите умения, компетентности и доверие за използването им ③.1

Електронно управление ③.2

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

- Гарантиране на **предвидимост** в провежданата иновационна и научно-изследователска политика
- Подобряване на **горизонталната координация** с цел намаляване разпокъсаността и сегментацията
- Осигуряване на **приемственост** на провежданата политика

- Стимулиране на **партньорството**
- Мерки за **МСП**
- Нови **финансови инструменти**
- Изграждане на **съвременна инфраструктура**
- Интернационализация** на иновационния процес
- Популяризиране на **добрите практики**

- Обвързване** на изследователската дейност с нуждите на икономиката
- Развитие на системата** за научни изследвания
- Насърчаване на върховите постижения**
- Обрат в спада на научната продуктивност**

- Пренасочване на в. образов.** към пазарното търсене и стимулиране на техническите и инженерни специалности
- Засилване **практическото приложение** на в. образование
- Реформиране на **професионалното образование**
- Подкрепа на системата за **професионално ориентиране**
- Отваряне на системата за **формалното образование за обучението на възрастни**
- Повишаване качеството на научно-изследователската дейност** и овладяване на феномена **"изтичане на мозъци"**

- Широколентова инфраструктура**
- Услугите** на електронното управление, вкл. трансгранични електронни услуги от висок икономически и обществен интерес
- Развитие на **балансирана иновативна екосистема** в областта на ИКТ
- Широко използване на ИКТ** за справяне с основните икономически и социални предизвикателства

- Осигуряване **преодоляване на критичните фактори**
- Осигуряване на **централизиран подход и проследяемост** на резултатите

Ефективно използване на ресурсите при намаляване на въглеродните емисии и предотвратяване на загубите на биоразнообразие, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението

ПРИОРИТЕТИ

Въвеждане на устойчиви модели на производство и потребление, които са съобразени с капацитета и възможностите за възстановяване на екосистемите и не причиняват деградация на околната среда ^①

Въвеждане на иновативни методи и идеи, базирани на възобновяеми, а не на изчерпаеми природни ресурси, така че всеки регион да извлече полза от своя природен капитал ^②

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

1. Подкрепа за развитие на **екоиновациите**
2. Подкрепа за развитие на **"зелен" бизнес** в България
3. Стимулиране на **устойчиви модели на производство и потребление** чрез въвеждане на екоиновации и екотехнологии
4. Насърчаване на иновативни технологии, насочени към подобряване **опазването на околната среда, ресурсната и енергийна ефективност**

1. Стимулиране на иновации в **аквакултури**
2. Стимулиране на иновациите в **селското стопанство** с цел растеж в икономиката и подобряване на икономическото състояние на селските райони.

Благодаря за вниманието!

Емилия Радева

**н-к отдел "Иновации и предприемачество",
дирекция "Инвестиции, иновации и предприемачество"**